

[Pia Gjellerup]

hvor der i ganske overordentlig lang tid har været positive udviklinger.

Når justitsministeren tæller op her i folketingsalen, at der ikke er nogen støtte til forslaget, synes jeg ikke, han kan have lyttet til de mere nuancerede meldinger, der kom fra de enkelte ordførere, og derfor har jeg stor tiltro til udvalgsbehandlingen.

Justitsministeren (Engell):

Det, jeg forsøgte at sige i mit tidligere indlæg, som hr. Leif Hermann hæftede sig ved, var følgende: Havde Socialdemokratiet i dag været regeringsparti, ville en socialdemokratisk regering ikke have gennemført det, som man nu stiller forslag om. Havde Socialdemokratiet i dag været regeringsparti og SF havde fremsat et sådant forslag, ville Socialdemokratiet have afvist det. Det, jeg siger hermed, er, at et parti, som igennem lange årrækker har været regeringsbærende, ikke, fordi det i dag sidder i opposition, burde fremsætte et sådant forslag. Mit synspunkt var, at det mere lignede et forslag, som SF kunne fremsætte, og at Socialdemokratiet efter min opfattelse i så fald ville have afvist det.

Over for fru Pia Gjellerup kan jeg sådan set ikke føje meget til. Jeg redegjorde i mit første indlæg for baggrunden for, at der var indført visumforhold til de to andre lande. Herudover må jeg blot henvise til de generelle betragtninger, jeg var inde på i mit første indlæg.

(Kort bemærkning).

Pia Gjellerup (S):

Jeg synes ikke, det er noget udpræget seriøst debatniveau at tale om, hvad en socialdemokratisk regering ville have gjort under et eller andet forhold, når man tænker på, at en af ordførerne for forslaget rent faktisk er en tidligere socialdemokratisk justitsminister. Men hvis vi skal lege legen, kan der måske ligge i justitsministerens bemærkninger, at justitsministeren, hvis han ikke lige havde været justitsminister, godt kunne have tænkt sig at fremsætte et sådant forslag fra oppositionsbænken.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 36:

Forslag til folketingsbeslutning om en uddannelsesindsats i forhold til Østlandene.

Af Ritt Bjerregaard (S) m.fl.
(Fremsat 23/11 89).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Regeringen har sympati for de tanker, der er indeholdt i Socialdemokratiets forslag. Der er allerede et samarbejde i gang både med Sovjetunionen og de østeuropæiske lande med hensyn til uddannelse og forskning. Dette samarbejde har kørt i mange år inden for de bilaterale kulturaftaler, dvs. udvekslingerne er aftalt mellem de centrale myndigheder – altså regeringerne.

Gennem de seneste år har vi dog set en tendens i retning af, at der er blevet flere direkte kontakter imellem uddannelsesinstitutionerne. Og det er jo en positiv udvikling. Det er den rigtige form for samarbejde mellem frie lande. Situationen ændrer sig med utrolig hast. Der opstår nye behov, nye muligheder. Og det er højst sandsynligt, at disse nye behov ikke kan løses ad de bestående og kendte kanaler. En særlig ny indsats er derfor nødvendig.

Vi kender ikke helt uddannelsesbehovene i Østlandene. Men der er arbejdet – også i de seneste uger – intenst på at skaffe oplysninger om det. Bl.a. har udenrigsministeren for nylig været i Polen og havde med i sit følge en fremtrædende medarbejder fra Undervisningsministeriet.

Vi er i stand til at tegne et billede for så vidt angår Polen. Her har man især brug for en ind-

[Undervisnings- og forskningsministeren]

sats inden for landbrugsundervisning, uddannelse af ingeniører og teknikere til forureningsbekæmpelse, uddannelse for ledere i erhvervslivet samt fremmedsprogsundervisning.

På disse felter har danske uddannelsesinstitutioner viden at tilbyde, og sammen med Polen håber vi at kunne udarbejde forslag til konkrete projekter.

Vi vil også nøje følge de tiltag, der er på vej i EF-regi. Forslaget om at lave ERASMUS-lignende og COMETT-lignende programmer for Østlandene er allerede blevet fremsat i EF-sammenhæng og skal naturligvis have fuld dansk støtte, ligesom vi i øvrigt i mange år har arbejdet for at åbne de bestående ERASMUS- og COMETT-programmer for EFTA-landene, herunder ikke mindst for de øvrige nordiske lande, og det er noget, der er blevet principiel enighed om. Indbefattet i forslaget er i øvrigt også Youth for Europe-programmet.

Der er i EF fremsat forslag om oprettelse af en særlig fond til uddannelse af ledere på alle niveauer. Denne fond vil kunne bruges til at understøtte den danske indsats på særlige områder, herunder også nogle af dem, der er nævnt i beslutningsforslaget.

Jeg vil gerne en passant nævne, at jeg onsdag aften skal til møde med de europæiske undervisningsministre i Paris samt undervisningsministrene fra Polen og Ungarn. Torsdag er der møde i EF-Rådet for Undervisningsministre, hvor disse spørgsmål også vil blive drøftet under mere uformelle former.

På nordisk plan er der også grund til at overveje, om det ikke vil være muligt at udstrække Nordplus til at omfatte studerende fra Østlandene. Det vil jeg tage op med mine nordiske kolleger.

Jeg nævnte før de bilaterale kulturaftaler. Sådanne har vi med ca. 30 lande. De blev til på et tidspunkt, hvor direkte samarbejde mellem universiteter, altså universitetsnetværk, var noget temmelig ukendt.

Inden for EF har vi imidlertid gennem de seneste år og især efter starten på ERASMUS-programmet oplevet en stærk vækst i antallet af direkte samarbejdsaftaler mellem institutioner. Vi er derfor kommet til et tidspunkt, hvor vi må overveje, om tiden ikke er moden til at foreslå en ophævelse af de bilaterale kulturprogrammer mellem EF-landene inden for uddannelsesområdet, måske bortset fra kulturområdet,

hvor der jo ikke er lignende EF-programmer, og hvor man derfor antagelig ikke har de samme argumenter for at ophæve de bilaterale kulturaftaler. De kan så i stedet måske blive moderniseret.

Vi har fra dansk side forelagt disse tanker – jeg har selv forelagt dem for mine undervisningskolleger i EF – og vi har også mere officielt henvendt os om en sådan modernisering af uddannelsessamarbejdet eller normalisering af uddannelsessamarbejdet mellem de europæiske lande.

Indtil videre har England svaret positivt, og vi håber, at flere lande følger efter. For det, det drejer sig om, er jo, at undervisningsministerierne så vidt muligt gør sig selv overflødige, og at samarbejdet foregår direkte mellem institutionerne uden at skulle omvejen ad ministre og embedsmænd.

Relationerne mellem Danmark og Østlandene må naturligvis i første omgang starte på statsligt plan, men målet må være, at også disse relationer ender med at blive relationer direkte mellem institutionerne.

Der er brug for at udvide kontakter på alle felter – så vidt muligt også på græsrodsplan. Vi har et rædskab bl.a. i vore folkehøjskoler, hvoraf mange har en lang og god tradition for at samarbejde med folkelige organisationer i Øst-europa og i Sovjet.

Vi må også kunne gøre brug af de frivillige idræts- og ungdomsorganisationer til at fremme forståelsen og øge mødet mellem unge i Øst og Vest.

Regeringen er altså enig med forslagsstillerne i, at vi her skal gøre noget over en bred bank, og vi vil arbejde hurtigt og effektivt for at fremme sagen. I det omfang det koster penge, vil vi naturligvis forudsætte, at også forslagsstillerne vil være med til at finde midlerne inden for statens nuværende økonomiske rammer.

Helle Degn (S):

Vi holder alle vejret, vi holder os alle tæt til radio og tv netop i disse dage, hvor der skrives verdenshistorie. Historien opleves, som om den bevæger sig i ryk, nøjagtig som vi selv gør det i vores udviklingsproces som mennesker. Når det sker, er det utrolig vigtigt, at der er opmuntring og positive medspil fra omverdenen.

Socialdemokratiet spiller med sine forslag op til dialog. Vi tror, det er meget vigtigt at ska-

[Helle Degn]

be et forum for fælles initiativer og ideer. Derfor må jeg glæde mig over den måde, hvorpå undervisningsministeren i modsætning til de øvrige ministre, som jeg har lyttet til i dag, var helt anderledes med i en positiv ånd og i et forsøg på en idéudvikling og -udveksling. I modsætning til, hvad der var tilfældet med f.eks. hr. Duetoft, var det dejligt at lytte til undervisningsministeren.

Med dette oplæg til uddannelsesinitiativer ønsker Socialdemokratiet at pege på nogle konkrete og indlysende eksempler på, hvor Danmark og undervisningsministeren straks kan yde et bidrag. Hvor er det, vi har noget relevant at byde på, noget, som er lige til at gå til? Vi peger på allerede kendte internationale platforme, udvekslingsprogrammer på europæisk og nordisk plan, og jeg synes, at undervisningsministeren på en god måde har besvaret denne udfordring. Vi er på vej, og vi vil gerne opmuntre regeringen til at gå videre ad den vej.

Vi peger også på nogle danske muligheder, f.eks. at der er tomme landbrugsskoler. Jeg vil gerne opfordre undervisningsministeren til at tage kontakt med diverse uddannelsesinstitutionsledere for at finde mulige pladser, tomme stole, ekstraordinære tiltag, mulige udvekslingsmuligheder mellem lærere og studerende, altså på alle måder sætte idéudvekslingen i gang og se, hvad vi kan bidrage med. Vi peger også på, at man både inden for energiuddannelser og miljøuddannelser med henblik på udveksling kommer i gang med at nyttiggøre den viden, der er hos os, og det grundlag, der er i uddannelsessystemet i Østeuropa. Vi peger på uddannelse i udvikling af den offentlige forvaltning, service, distribution, kommunikation, markedsføring, transport og fødevarerforædling. Der er masser af områder at tage fat på.

Som et væsentligt led peger vi også på vores folkehøjskoler, som netop med deres grundtvigske tradition for idéformidling, udvikling og udveksling kunne være et ganske særligt mødested for nye systemfornyere. Gæstelektorater, udvekslingsmuligheder, en slags interrailuddannelsesordninger synes vi man skulle prøve at lægge sig i selen for at skabe. Og sådan kan man blive ved.

I denne debat vil vi gerne opfordre undervisningsministeren til at indhente forslag fra diverse institutionsledere. Den danske efter min opfattelse lidt sløve reaktion og måske også til

tider vrangvillighed, som vi har fået demonstreret tidligere på dagen, ikke i undervisningsministerens indlæg, men til tider i andre af de borgerlige ordføreres indlæg, er i allerhøjeste grad noget af det farligste for en sådan reformproces.

Jeg tror, det er vigtigt, at man forstår værdien af f.eks. Marshallhjælpen. Det var hjælp til selvhjælp, det var godt og klogt tænkt. Fulbrighthjælpen var selvhjælp, klogt tænkt. Vestlig velstand kom ikke kun af moderne teknologi, men også af, at vi havde veluddannede befolkninger i de nordiske lande. Det er netop det, der gør den store forskel i vores systemer.

Dagens udfordring er altså at støtte de reformkræfter, som er udviklet i de østeuropæiske lande og nu tager over i en meget langvarig og måske også ganske besværlig fornyelsesproces. Det håber vi Folketinget også vil tage positivt imod, så vi kan inspirere undervisningsministeren til det videre arbejde.

Eva Møller (KF):

Det Konservative Folkeparti har sympati og forståelse for de intentioner, der ligger bag dette beslutningsforslag, ligesom vi har haft det for de intentioner, der lå bag de tre foregående beslutningsforslag.

Vi er også helt enige med forslagsstillerne i, at den fulde udvikling til et demokratisk samfund kræver, at man har en veluddannet og veloplyst befolkning, og det vil vi gerne medvirke til såvel her i landet som uden for landets grænser. Vi ved også, at dele af det danske uddannelsessystem er helt enestående. Det indeholder ting, som ikke findes andre steder i verden. Kan vi gennem råd, vejledning og systemekspert flytte det ud til omverdenen, synes vi, det er rigtigt, og vil gerne arbejde for det.

Det skal tilføjes, som også undervisningsministeren gjorde, at vi i en årrække gennem bilaterale aftaler har haft et samarbejde med de østeuropæiske lande om uddannelses- og forskningspolitik. Dette samarbejde vil vi meget gerne fortsætte.

Imidlertid ser vi helst, at samarbejdet på det uddannelses- og forskningspolitiske område ikke kun er bilateralt, men omfatter flere lande. Derfor vil vi tage kontakt med vores samarbejdspartnere inden for Norden og EF for at undersøge, om en række af de udvekslingsprogrammer, vi har – jeg tænker på NORDPLUS,

[Eva Møller]

ERASMUS, PETRA, COMETT osv. – kan udbygges, så de omfatter en bredere kreds af lande. Vi tror, det er rigtigere, at man samarbejder bredt om uddannelsespolitik.

Vi vil meget gerne støtte og hjælpe den reformproces, som er i gang i de østeuropæiske lande, hvor man gør op med 40 års styre og foretager ændringer til demokratiske styreformere. Vi vil gerne gennem et positivt og sagligt udvalgsarbejde søge at finde løsninger på dette felt.

Holger K. Nielsen (SF):

Det er vigtigt, at de demokratiske revolutioner og de mure, der falder i denne tid, bliver fulgt op af øget mellemfolkelig forståelse og samkvem. I den sammenhæng er en styrket uddannelsesindsats af meget stor betydning, og det er meget vigtigt, at Danmark spiller en aktiv rolle. Derfor er vi meget positive over for de beslutningsforslag, der er fremsat af Socialdemokratiet, og jeg synes, det var en meget positiv tale, undervisningsministeren holdt som svar på beslutningsforslaget.

Vi er enige om, at Danmark skal hjælpe med sit uddannelsessystem: danske landbrugsskoler, danske folkehøjskoler og i det hele taget de uddannelsesmuligheder, vi har.

Jeg er enig i, at der er god ræson i at ændre de eksisterende udvekslingsaftaler med EF-landene, så de får en mere østvendt drejning. På den måde kan Østlandene få større gavn af de bilaterale aftaler, som Danmark har indgået.

Vi er også enige i, at der er fornuft i at åbne for de eksisterende EF-udvekslingsordninger, ERASMUS og COMETT, og vi vil støtte alle initiativer i den retning, men det kunne måske også være fornuftigt at have en lidt bredere indgang til dette spørgsmål.

Inden for EF er der et begreb, der hedder EUREKA-modellen, som er et samarbejds-mønster, der tager udgangspunkt i konkrete projekter, og hvor deltagerkredsen også kan omfatte lande uden for EF. Man har det inden for forskningsområdet, og på det seneste har man fået det inden for det audiovisuelle område. Det nye i det audiovisuelle EUREKA er, at man åbner for Østlandene. Jeg tror, det kunne være nyttigt, at man også gjorde sig nogle overvejelser om at koble denne tankegang til uddannelsesområdet, således at man kan gå lidt længere end til blot at åbne for de eksisterende

programmer. Man skal ligesom se det i en bredere sammenhæng og forsøge at etablere et uddannelses-EUREKA-samarbejde, hvor man mere systematisk går i retning af at få styrket samarbejdet mellem Øst og Vest. Altså et EUREKA-samarbejde med deltagelse af EF-lande, vesteuropæiske ikke-EF-lande, især de nordiske, men også de østeuropæiske lande, så man får mere gang i samarbejdet, mere systematik og flere penge ind i det. Det tror jeg kunne være fornuftigt.

Det er klart, at små skridt i den rigtige retning er vigtigt, og derfor støtter vi fuldt ud de intentioner, der ligger om at åbne de eksisterende programmer. Jeg synes, det var glædeligt, at undervisningsministeren sagde, at der i øjeblikket var bevægelse i den retning.

Det er vigtigt, at der kommer gang i dette arbejde, at det mellemfolkelige samarbejde, især på uddannelsesområdet, bliver styrket, at vi gør os klart, at vi i Danmark med de uddannelses-traditioner, vi har specielt med folkehøjskoler, har et særligt ansvar og noget særligt at tilbyde, og at vi i forlængelse heraf gør en aktiv indsats. Jeg synes, det er glædeligt, at der tilsyneladende er bred enighed i Folketinget om vigtigheden heraf.

Hanne Severinsen (V):

Allerførst vil jeg sige, så det overhovedet ikke kan misforstås, at i Venstre er vi fuldstændig enige med forslagsstillerne om, at vi skal styrke indsatsen over for Østlandene, og det gælder specielt på uddannelsesområdet.

Personlig vil jeg sige, at når man har undervist i historie i 20 år, er det virkelig en fantastisk situation at være i. Man troede, at tingene var så fastlåst, at de stakkels østeuropæiske lande aldrig nogen sinde ville få ændret deres situation, og nu står vi i den verdenshistoriske situation, at alt det, som vi havde troet aldrig ville ske, sker. De har fundet ud af, at i stedet for, at man på universiteterne skal lære marxisme-leninisme, skal man lære noget praktisk, men det skal også kombineres med nogle ting, som vi kan lære Østlandene.

For nogle år siden havde jeg besøg af nogle folk fra den polske ambassade, som ville høre lidt om, hvorfor det danske landbrug egentlig var så effektivt. Selvfølgelig kunne jeg godt fortælle en hel masse om, at vi har landbohøjskoler, konsulenter osv., men jeg følte faktisk, at

[Hanne Severinsen]

det også var nødvendigt at tale om højskolebevægelse og Grundtvig, fordi det også hører med i billedet. Jeg mener derfor, at det virkelig er et bidrag til Østlandene. Det er ikke bare et spørgsmål om, at de skal vide noget mere, selv om knowhow er fantastisk vigtigt, men det er også det, at ligesom vi har lært at være selvgroede, skal de også lære det, og jeg tror som sagt, at parallellen til Marshall og Fulbright er særdeles velvalgt. Penge og teknik er ikke nok, man skal sørge for, at det kommer ind i den rigtige gode cirkel, så de forskellige sektorer understøtter hinanden.

Det er også interessant, at Østlandene nu er ved at finde ud af, at planøkonomi, som mange modemarxister, da jeg læste samfundsfag, syntes var så fantastisk vigtig, og som var det eneste, der kunne få tingene til at fungere, ikke duer. Nu viser det sig, at en økonom som f.eks. den tjekkiske Ota Sik har fuldstændig ret. Markedsmekanismen er altså ikke så dum. Markedsmekanismen er netop med til at få tingene til at gro på folks betingelser, fordi det i sidste ende er forbrugerne, der styrer, og derfor bliver der i sidste ende produceret på forbrugernes betingelser.

Jeg synes, at mange af principperne er velvalgte, og man kan så samtidig håbe, at de 40 år, der trods alt er gået med de marxistisk-betonstalinistiske ideer, vil vise sig at være en parentes.

Der skulle nødig gå partipolitik i det, og som undervisningsministeren sagde, er der allerede sket meget på området. I virkeligheden er forslaget måske nærmest blevet overhalet af udviklingen. I hvert fald synes jeg, det er vigtigt, at det ikke udvikler sig til et slagsmål om, hvem der er bedst i denne sag, men at vi snarere i Folketinget samarbejder om at gøre en indsats. I den forbindelse vil jeg godt sige, at tomme pladser ikke mere er tomme pladser, forstået på den måde, at vi i uddannelsessektoren har indført et taxameterprincip. Hvis man gerne vil fylde f.eks. landbrugsskoler op, må man altså også være parat til at betale nogle penge, dvs. det er nogle ekstra penge, der skal til, og det håber jeg forslagsstillerne også vil være med til.

Vi forstår godt intentionerne, men om udviklingen i virkeligheden ikke har overhalet forslaget, vil jeg sætte et spørgsmålstejn ved.

Holger K. Nielsen (SF):

Man kan godt spørge sig selv, hvad Ota Sik har med dette beslutningsforslag at gøre, men siden fru Hanne Severinsen nu inddrager ham, vil jeg gøre opmærksom på, at Ota Sik faktisk var marxist, og at der er adskillige marxister, der har argumenteret for en socialistisk planøkonomi. Det var der, dengang fru Hanne Severinsen læste samfundsfag, og det er der stadig væk.

Jeg synes, det er vigtigt, at vi ikke omklammer Østeuropa med de liberale ideer, vi måtte have. Der er også andre, der ikke deler fru Hanne Severinsens opfattelse. Vi skal under alle omstændigheder ikke sige til dem, at de partout skal gennemføre det samme økonomiske system, som vi har, men vi skal give dem mulighed for at udvikle deres egne økonomier. Det ligger også i Grundtvig og folkehøjskolerne. Det er den selvgroethed, som fru Hanne Severinsen selv nævnte, nemlig muligheden for, at man selv kan udvikle sit eget samfund. Skulle vi ikke lade folk i Østeuropa om selv at gøre det?

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Det kan da godt være, at Ota Sik som udgangspunkt var planøkonom, men han beskrev netop planøkonomiens fuldstændige planløshed, hvordan den var en maskine, der bare betød, at man producerede for statistikkens skyld og ikke af hensyn til menneskene. Det er nemlig det, som han har påvist så godt.

Ellers er vi fuldstændig enige om, at enhver skal finde sin vej. Det er derfor, at Grundtvig er så god at bruge i denne sammenhæng.

Pia Dahl (FP):

Jeg er glad for Venstres understregning af, at pengene skal komme et sted fra.

Fremskridtspartiets første tanke, når vi ser denne slags forslag, er, om det er de selvsamme socialdemokrater, som himler op over, at vores egne unge ikke kan få en uddannelse, der vil have, vi pludselig på vores små skuldre i Danmark også skal bære, at Østlandene bliver lært op i demokratiske processer, dansk landbrug og miljøanordninger.

Vi er da enige i, at det nok ville være godt, hvis Østlandene kendte lidt mere til miljøforureningsbekæmpelse, men at vi som små dan-

[Pia Dahl]

skere også skal bære det på vores skuldre, kan Fremskridtspartiet ikke acceptere. Derfor er jeg også glad for, at ministeren sluttede sin tale med at sige, at han ville håbe, at Socialdemokratiet også havde et bud på, hvor vi skulle skaffe pengene fra.

Den del af teksten i forslaget til folketingsbeslutning, der handler om udvekslingsprogrammerne, kan vi godt se noget fornuftigt i, hvis det kan gøres inden for de økonomiske rammer, vi i forvejen har, men at vi skulle etablere særlige uddannelsesforløb, kan vi under ingen omstændigheder acceptere.

Anna-Lise Frølich (RV):

Det Radikale Venstre finder, at beslutningsforslaget indeholder en række relevante forslag til, hvordan Danmark også gennem en øget uddannelsesindsats kan støtte den reformproces, der er i gang i Østeuropa.

Vi synes, det er en god idé at flytte nogle af de kulturaftaler, man har aftalt, fra EF-landene, hvor der i forvejen er andre, til Østlandene, og det støtter vi gerne. Det kan ikke lade sig gøre uden videre, men vi vil godt arbejde på, at det skal kunne lade sig gøre.

Forslagene om at udnytte ledig kapacitet på landbrugsskoler og højskoler er, som det allerede er nævnt, selvfølgelig interessante nok, men det vil kræve en omprioritering af nogle af midlerne. Nogle af dem har været styret med lærerskematimeforbrug osv., og der skal så bl.a. flere lærertimer ind, men vi vil ikke afvise, at det kan lade sig gøre.

Forslaget om udveksling af forskere og undervisere og tilrettelæggelse af særlige uddannelsesforløb vil vi også godt se på, da vi synes, det er positivt.

En åbning af de programmer, der har været nævnt, ERASMUS-programmet i EF og NORDPLUS-programmet, bør ligeledes undersøges; især NORDPLUS-programmets åbning for Østlandene synes i hvert fald for os at være umiddelbart oplagt, og vi vil gerne anbefale det.

Intentionerne er vi enige i, og vi vil godt fremover sammen med forslagsstillerne se, om man kan blive enige om de omprioriteringer, der er nødvendige for, at midlerne kan fremskaffes inden for det eksisterende budget. Det vil vi arbejde på og ellers anbefale forslaget.

Jette Pors (CD):

For ca. en måned siden udtalte udenrigsministeren under forespørgselsdebatten om udviklingen i Øst og Sovjet, at regeringen var i færd med at søge bevilling til en række støtteforanstaltninger, bl.a. i form af uddannelses tilbud til Polen og Ungarn. Vi hørte også et eksempel om 90 polakker, hvis ophold i Danmark blev finansieret af diverse foreninger inden for landbrug og gartneri. Det er en vældig god måde at gøre tingene på.

Der går ikke en dag, uden at vi hører om nye tøbrud i Østlandene, og man var da et skarn, hvis man ikke kunne glæde sig på deres vegne. Vi vil da gerne hjælpe også på uddannelsesområdet, men vi skal lige huske på følgende ting:

For det første har Østlandene på mange områder i forvejen et højt uddannelsesniveau, og vi skal ikke i iver for at hjælpe nedgøre denne kendsgerning. At vi på visse områder såsom landbrug og miljø er længere fremme, ved de godt, og jeg er sikker på, at en gensidig udveksling af erfaringer vil opstå helt automatisk. De vil komme her, og vi vil komme dér, også uden et direkte pålæg fra Folketingets side.

Det andet, vi skal være opmærksom på, er, at vi skal prøve at tale om landene hver for sig, også når vi taler om uddannelsespolitik, for hvert land bringer deres egne nye udfordringer, som skal vurderes selvstændigt.

Beslutningsforslag nr. B 36 lægger op til, at vi skal etablere en ordning i stil med Fulbrightfonden, som efter anden verdenskrig gav danskerne mulighed for at deltage i amerikanske uddannelsesforløb. Tanken er vældig god, men Danmarks aktuelle problemer med manglende penge og manglende uddannelsespladser til vores egne unge gør det svært for mig at se, hvordan en sådan storstilet indsats kan etableres her og nu.

Set i EF-sammenhæng er der allerede taget gode initiativer til ad denne vej at tilbyde samarbejde på uddannelsesområdet med landene mod Øst, og det støtter vi selvfølgelig. Danmark hører også i disse spørgsmål naturligt hjemme i EF.

En selvstændig dansk indsats, som B 36 efterlyser, har vi ikke økonomiske ressourcer til at kunne gøre lige nu, så jeg må beklage, at vi ikke kan støtte forslaget.

Glønborg (KRF):

Fra Kristeligt Folkepartis side vil vi gerne slutte rækken af talere med at komplimentere Socialdemokratiet navnlig for de udmærkede bemærkninger, der ledsager forslaget. Jeg synes, der er fundet en lang række relevante eksempler frem på måder, hvorpå vi kan støtte det uddannelsesbehov, som der klart er i de nu frivgne Østlande.

Det er ikke, fordi vi på nogen måde skal hovere og sige: Se, hvor vi kan, og se, hvor dygtige vi er. Men det er simpelt hen en erkendelse af, at de har levet under nogle vilkår, hvor de har manglet de muligheder, som vi har haft lejlighed til at udbygge så rigt.

Naturligvis skal vi gøre os klart, at de mennesker, som vil komme hertil for at studere hos os, på mange måder vil få et materialismechok, fordi vi er vant til nogle helt andre daglige levevilkår for unge under uddannelse. Jeg håber, at vi så vil opleve en virkelig ægte solidaritet, så vi kan mødes. Det behøver ikke at betyde, at vi skal fordyre hele ordningen, fordi alt absolut skal foregå på nøjagtig samme måde, som vi er vant til.

Der er to måder at indbyde nogle flere til at være med på. Den ene er, at man sidder i den gode lænestol og siger til den, der ingen har at sidde i: Åh, nu skal jeg lige sende bud til møbelhandleren, så du kan få en magen til. Den anden mulighed er at sige: Ved du hvad, denne lænestol er faktisk så bred, at vi egentlig godt kan sidde to heri.

Jeg håber, at der også fra socialdemokratisk side vil vise sig at være en ærlig og reel vilje til, at vi også hjælpes ad med at finde de økonomiske ressourcer, så forslaget ikke skal strandes på, at man fra anden side siger, at det har vi ikke penge til. Altså at vi virkelig ærligt og redeligt vil sige: Der er plads til én mere på vort hold.

Helle Degn (S):

Jeg står i den dejlige situation, at jeg kan takke for en meget positiv og venlig modtagelse af dette forslag. Jeg kan konstatere i modsætning til, hvad justitsministeren kunne for et øjeblik siden, at jeg også godt kan tælle til et flertal, og det var dejligt, fordi det skal så bruges. Det er ikke et præcist flertal, men jeg tror godt, vi kan bruge det fornuftigt. Jeg synes, vi skal indbyde hinanden til et konstruktivt samarbejde om forslag og ideer, som vi kan udveksle med under-

visningsministeren, så han kan få inspiration til at følge arbejdet op.

Jeg synes bl.a., at SF's ordfører kom med en udmærket medfabulerende tankegang om, hvor man også kan gå i gang, og det er det, vi prøver at lægge op til at få ud af et samarbejde i Folketingets Uddannelsesudvalg.

Til fru Hanne Severinsen vil jeg sige, at vi skal passe på med de fastlåste billeder, det må også gælde fru Hanne Severinsen selv. Dette er ikke bare et partipolitisk anliggende, hvad nogle ordførere gerne har villet gøre det til. Jeg synes, vi selv meget præcist har prøvet at lægge op til, at vi gerne vil inspirere til et samarbejde, og det kan man altså nu engang kun gøre ved at fremsætte et forslag, der kan behandles i folketingsalen, så vi kan få udvalgsarbejdet i gang, og sådan er det ment.

Jeg tror heller ikke, der er tale om, at udviklingen har overhalet forslaget. Det mener jeg ikke man kan tale om på dette område. Jeg synes, undervisningsministeren på en god måde har redegjort for, hvor man har tanker og overvejelser i gang, men det er givet, at man kan komme videre ad disse veje.

Flere ordførere har været inde på spørgsmålet, om Socialdemokratiet nu også vil være med til, når vi kommer til konkrete udmøntninger, at det vil koste nogle penge.

I første omgang står vi i den situation, at vi har 300 tomme pladser på landbrugsskolerne, og de kunne selvfølgelig godt bruges.

Det er givet, at det koster ressourcer i form af lærerløntimer. Det koster noget, og derfor vil jeg også gerne på Socialdemokratiets vegne sige, at det er vi naturligvis positive over for. Det har vi selvfølgelig tænkt over, inden vi fremsatte et sådant forslag, og derfor er vi til at få i tale i denne sammenhæng.

Derfor vil jeg sige til de ordførere, der har været optaget af den side af sagen: Lad os tale om det. Lad os se på det under udvalgsarbejdet og i den idéudveksling, vi skal have os – altså Folketingets Uddannelsesudvalg og undervisningsministeren – imellem. Det tror jeg sagtens der er basis for.

Jeg vil på Socialdemokratiets vegne takke meget for den positive modtagelse, forslaget har fået.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

13) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 39:

Forslag til folketingsbeslutning om styrkelse af Danmarks indflydelse på EF-forskningen.

Af Erling Olsen (S) m.fl.
(Fremsat 24/11 89).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg tror, man kan sige, at Danmark er godt med, når det gælder udnyttelsen af de eksisterende EF-forskningsprogrammer. Det hænger sammen med, at der er gjort et godt benarbejde for at indarbejde danske synspunkter i det nuværende rammeprogram for forskningen, som blev vedtaget under det danske formandskab i september 1987.

Målet for, om vi har indflydelse, er jo den grad af dansk deltagelse, der er fra forskningsinstitutter og virksomheder og naturligvis universiteter og højere læreanstalter.

Vi har drøftet i regeringens forskningsudvalg, om vi kan ruste os endnu bedre, og de tre erhvervsministerier er gået i gang med i fællesskab at udarbejde et oplæg. For jeg er helt enig med forslagsstillerne i, at når vi har dette voksende samarbejde, så skal vi gøre alt, hvad vi kan for at få så meget ud af det som muligt.

Så kommer vi til det konkrete forslag, som går ud på, at regeringen skal pålægge forskningsrådene at foretage et opsøgende initiativ i forbindelse med udformningen af de kommende rammeprogrammer.

Nu tror jeg for det første ikke, det er spor nødvendigt at pålægge forskningsrådene noget sådant, for de er selv stærkt motiveret for at gøre det, og jeg vil gerne bevidne, at de gør det.

For det andet så er jeg ikke i en situation, hvor jeg kan pålægge forskningsrådene noget som helst. Det fremgår af loven om Forskningspolitisk Råd og forskningsråd, som blev vedtaget her i Folketinget i foråret, at forskningsrådene er uafhængige organer, som ud fra deres ekspertise skal rådgive regering og Folketing om Danmarks deltagelse i internationalt forskningssamarbejde og andre forhold vedrørende forskningen.

Jeg vil derimod meget gerne opfordre de seks forskningsråd til at fortsætte og intensivere deres engagement i EF's forskningsprogrammer, sådan at der kan sikres en koordinering med nationale initiativer og strategiplaner.

Med hensyn til ressourcer er det jo op til forskningsrådene selv at prioritere deres midler. Det er vigtigt, at regeringen ikke blander sig i forskningsrådenes prioriteringer. Derimod har regeringen jo lov at rose, og jeg vil da gerne ved denne lejlighed rose Statens Teknisk-Videnskabelige Forskningsråd, som fra starten gik ind i finansieringen af det såkaldte PUF-samarbejde, som også er nævnt i forslagets bemærkninger. PUF står for Projekt øget Udbytte af EF's Forsknings-samarbejde. Det er et godt eksempel på, hvordan et forskningsråd inden for sine rammer kan tage et initiativ, der fremmer den danske deltagelse i EF's forskning.

Hvad angår Forskningsdirektoratets indsats, kan jeg oplyse, at netop dette område har været holdt fuldstændig uden for de spareplaner, der i øjeblikket er under gennemførelse. Ressourcetildelingen er blevet udvidet i de seneste år. Jeg har tillid til, at direktoratet forstår at udnytte de disponible ressourcer på bedste måde, hvilket naturligvis må indebære, at dobbeltadministration undgås, og at forskningsrådenes ekspertise udnyttes i fuld udstrækning.

Regeringen kan altså tilslutte sig forslagsstillerens ønske om, at vores indflydelse på EF-forskningen styrkes. Vi har taget initiativer, men vi vil ikke blande os i forskningsrådenes arbejde eller i prioriteringen af deres ressourcer. Og for så vidt må vi derfor afvise det konkrete i det fremsatte forslag til folketingsbeslutning.